

Dünya Arpa Verileri (bin ton)

	2015/16	2016/17	2017/18	2018/19 ¹	2019/20 ²	Değişim (%) ³
Alan (bin ha)	50.765	49.319	47.366	48.249	51.851	7,5
Verim (ton/ha)	2,94	2,98	3,02	2,89	3,02	4,5
Üretim	149.457	147.105	143.103	139.589	156.799	12,3
Tüketim	145.251	149.520	146.786	139.991	152.800	9,1
Yılsonu Stokları	25.867	22.457	19.385	18.092	21.924	21,2
İthalat	28.762	27.351	28.429	23.464	27.908	18,9
İhracat	30.820	28.346	27.818	24.355	28.075	15,3
İhracat fiyatı (\$/ton) ⁴	192	160	172	223	194	-13,0

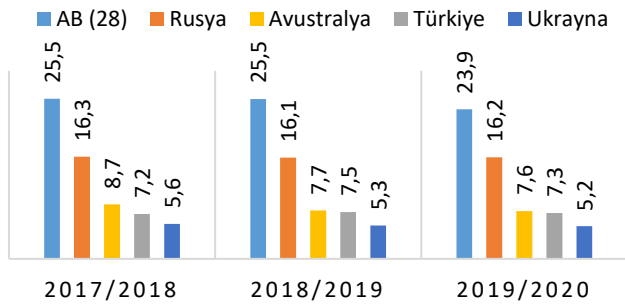
Kaynak: USDA, IGC (Aktarım TMO) (Erişim: 08.01.2020), ¹/ Tahmin, ²/ Öngörü, ³/ Son iki pazarlama yılının değişimini göstermektedir.

⁴/ İhracat fiyatı Fransız Yemlik Arpa yıllık fiyatlarıdır.

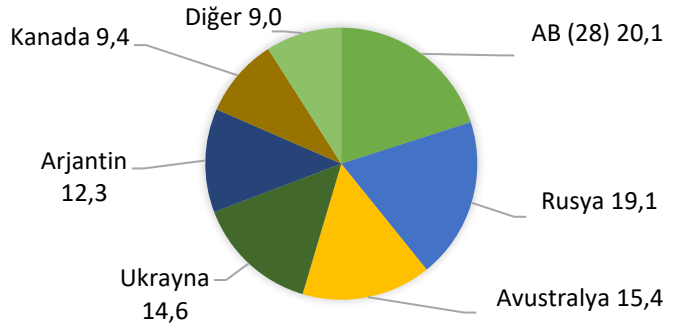
Arpa genel olarak hayvan beslenmesi, malt yapımı ve az da olsa insan gıdası olarak tüketilmektedir. Bunların yanında etanol üretiminde de özellikle AB’de az miktarda kullanılmaktadır. Dünyada üretilen arpanın yaklaşık %68’i yem amaçlı, %21’i sanayi amaçlı, %5’i de gıda olarak kullanılmaktadır. Arpa, dünya tahıl üretimi içerisinde buğday, çeltik ve mısırdan sonra 4. sırada yer almaktadır. Türkiye’de ise buğdaydan sonra ikinci sıradadır.

2018/2019 dönemi dünya arpa üretiminin; Karadeniz bölgesinde, AB ülkelerinde ve Avustralya’da yaz aylarındaki kuraklık nedeniyle ortalama veriminin azalması sonucunda son 6 sezonun en düşük seviyesine gerilemiştir. USDA verilerine göre 2019/2020 dönemi dünya arpa üretiminin ise 2018/19 dönemine göre %12,3 oranında artış göstererek 157 milyon ton olarak gerçekleşeceği öngörülmektedir.

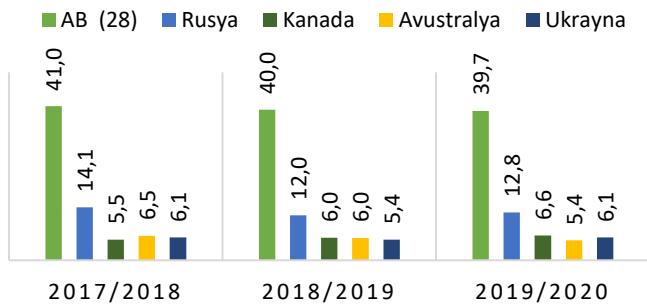
Arpa ekim alanında önemli ülkeler (%)

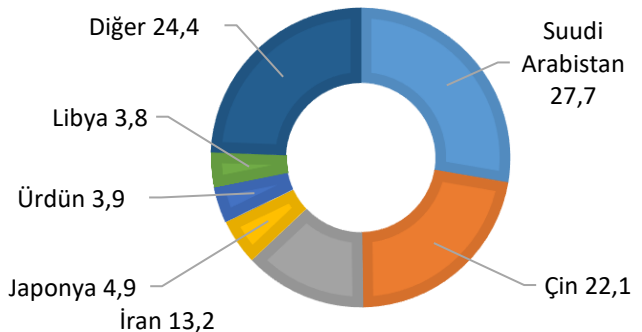
Ülkelere göre dünya arpa ihracatı (2018/19, %)

Arpa üretiminde önemli ülkeler (%)

Ülkelere göre dünya arpa ithalatı (2018/19, %)

USDA 2018/19 verilerine göre, Türkiye dünyada en fazla arpa ekim alanlarına sahip ülkeler arasında 4. sırada, arpa üretiminde 6. sırada, arpa tüketiminde 3. sırada yer almaktadır. Geçmişte kuru ekim alanlarında yaygın olan arpa ekim alanları son dönemlerde arpa fiyatlarının cazipliği, buğdaya göre üretim maliyetinin daha düşük olması nedeni ile sulu ekim alanlarına da kaymaya başlamıştır (1). TÜİK verilerine göre 2018 yılında arpa ekim alanlarında gözle görülür bir artış olmuştur. Bir önceki yıla göre % 7,7 oranında bir artış ile arpa ekim alanları 2,6 milyon ha olmuştur. Aynı dönemde verimdeki düşüşe bağlı

olarak üretim 7 milyon tona gerilemiştir. 2018 yılında 7 milyon ton olan arpa üretim miktarının 6,6 milyon tonu yemlik, 400 bin tonu biralıktır. 2017/18 piyasa yılında arpa tüketim miktarı 7,4 milyon ton olup bunun 6,5 milyon tonu yemlik olarak, 231 bin tonu endüstriyel, 67 bin tonu gıda olarak kullanılmıştır. Aynı sezonda kişi başına tüketim 0,8 kg olarak gerçekleşmiştir. 2019 yılında arpa ekim alanları bir önceki yıla göre %9,8 oranında artarak 2,9 milyon ha olmuştur. 2019 yılı arpa üretimi ise bir önceki yıla göre %8,6 oranında artış göstererek 7,6 milyon ton olarak gerçekleşmiştir.

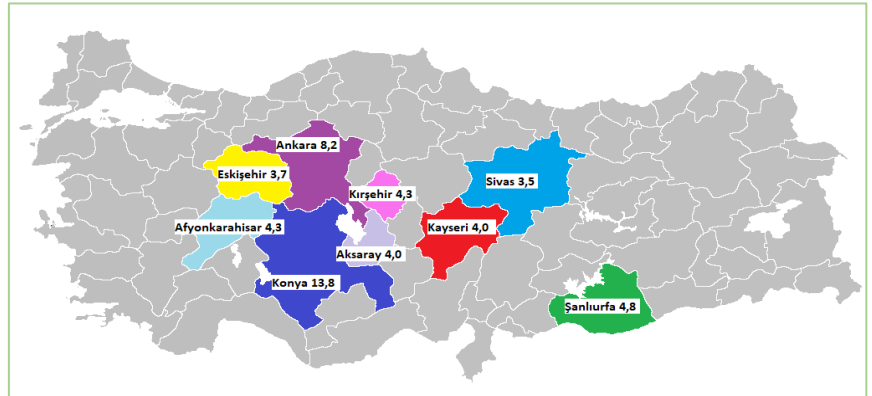
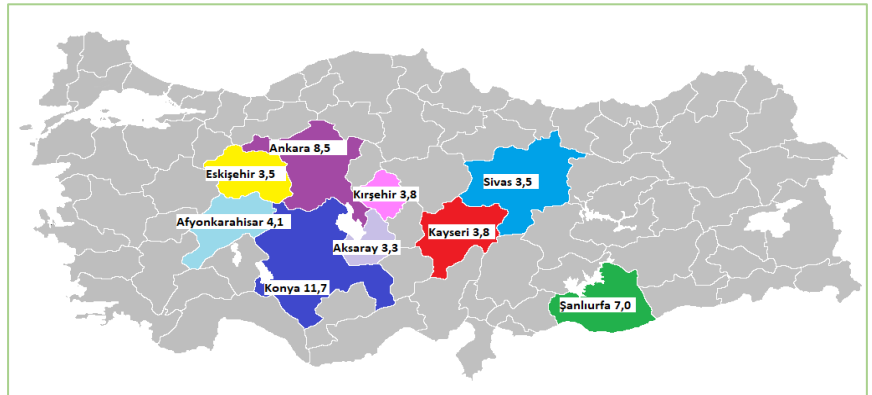
Türkiye Arpa Verileri (bin ton)

	2013/14	2014/15	2015/16	2016/17	2017/18	2018/19	Değişim ¹ (%)
Alan (bin ha)	2.721	2.787	2.784	2.740	2.425	2.612	7,7
Verim (kg/da)	290	226	287	245	293	268	-8,5
Üretim	7.900	6.300	8.000	6.700	7.100	7.000	-1,4
Tüketim	7.367	7.347	7.064	7.061	7.401	-	4,8
İthalat	172	814	107	208	863	-	315,1
İhracat	11	17	21	48	39	-	-18,8
Stok değişimi	220	-628	542	-602	98	-	-116,3

Kaynak: TÜİK (Erişim: 08.01.2020), ¹/ Son iki pazarlama yılının değişimini göstermektedir.

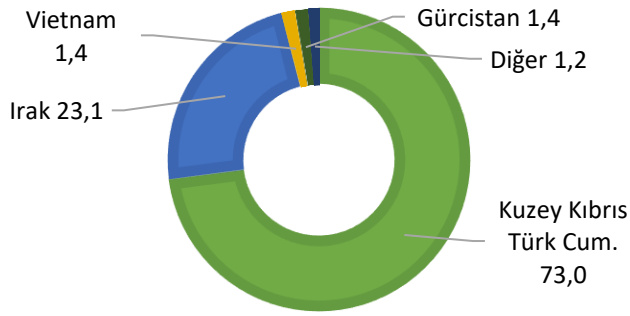
Arpa ekim alanları: 2017 yılında 24,2 milyon da olan arpa ekim alanları 2018 yılında 26,1 milyon da olmuştur. En fazla ekim alanı olan iller 3,1 milyon da (%11,7) ile Konya, 2,2 milyon da (%8,5) ile Ankara, 1,8 milyon da (%7) ile Şanlıurfa'dır.

Arpa üretimi: Türkiye'nin tüm bölgelerinde yetiştirilmekle birlikte en fazla arpa üretimi 2018 yılı TÜİK verilerine göre İç Anadolu Bölgesi (%50,4), Ege bölgesi (%12,5) ve Güneydoğu Anadolu bölgesinde (%12) yapılmaktadır. En fazla arpa üretilen il ise 969 bin ton (%13,8) ile Konya'dır. Konya'yı 572 bin ton (%8,2) ile Ankara, 339 bin ton (%4,8) ile Şanlıurfa takip etmektedir. Söz konusu bu iller Türkiye arpa üretiminin %26,8'ini gerçekleştirmektedir.

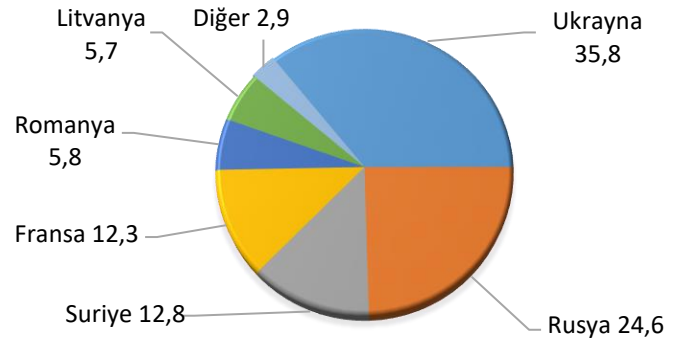
Türkiye'de Arpa Destekleme Politikaları: 2019 yılı çiftçi kayıt sistemine dâhil olan üreticilere alan bazlı olarak 19 TL/da mazot desteği, 8TL/da gübre desteği, 8,5 TL/da yurtiçi sertifikalı tohum kullanım desteği ödemesi yapılmaktadır. Ayrıca 10 Krş/kg fark ödemesi desteği verilmektedir.

Türkiye'nin arpa ihracat yaptığı ülkeler (2019*, %)

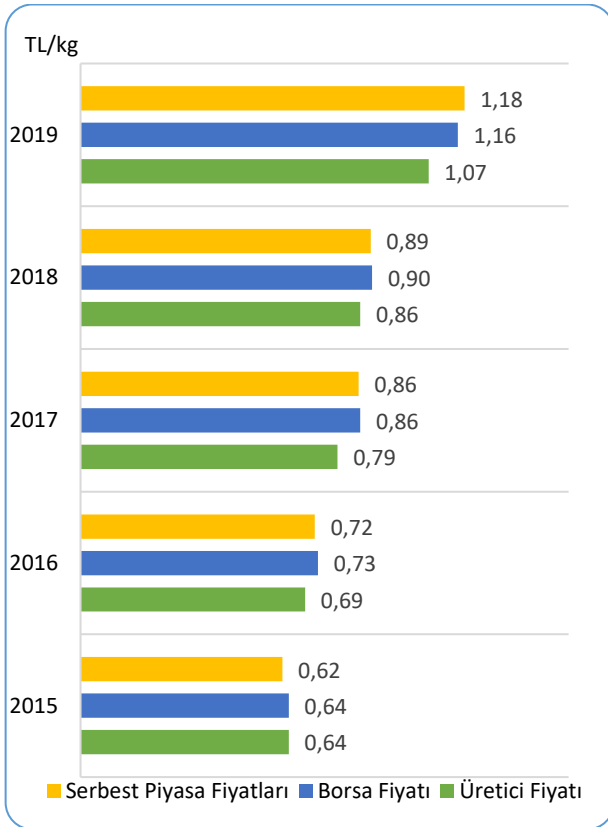

*(Ocak-Kasım ayı)

Türkiye'nin arpa ithalatı yaptığı ülkeler (2019*, %)

*(Ocak-Kasım ayı)

Kaynak: TÜİK, TMO (Erişim: 14.01.2020)

2019 Aralık ayında 1,17 TL/kg olan arpa üretici fiyatı bir önceki aya göre %2,63 oranında, bir önceki yılın aynı ayına göre %27,17 oranında artmıştır. 2019 yılı üretici fiyatı ise 2018 yılına göre %24,42 oranında artış göstererek 1,07 TL/kg olmuştur.

2015 yılı TMO alım fiyatı 0,65 TL/kg olarak gerçekleşmiştir. 2016 ve 2017 yılı TMO alım fiyatı açıklanmamıştır. TMO arpa alım fiyatı 2018 yılında 0,83 TL/kg, 2019 yılında ise 1,10 TL/kg olarak belirlenmiştir.

Borsa fiyatında Eskişehir, Konya, Polatlı, Çorum Borsalarına ait TMO verileri dikkate alınmış olup, bu fiyat 2019 Aralık ayında 1.37 TL/kg olarak gerçekleşmiştir. Borsa fiyatı bir önceki aya göre %5,38, bir önceki yılın aynı ayına göre %28,04 oranında artmıştır. 2019 yılı borsa fiyatı ise 2018 yılına göre %28,89 oranında artış göstererek 1,16 TL/kg olmuştur.

Serbest piyasa fiyatlarında da TMO verileri dikkate alınmış olup bu fiyat 2019 Aralık ayında 1,36 TL/kg olarak gerçekleşmiştir. Serbest piyasa fiyatı bir önceki aya göre %3,82, bir önceki yılın aynı ayına göre %33,33 oranında artmıştır. 2019 yılı serbest piyasa fiyatı ise 2018 yılına göre %32,58 oranında artış göstererek 1,18 TL/kg olmuştur.

Arpa yetiştiriciliği için üreticiye verilen tarımsal desteklere bakıldığında, verilen toplam desteğin 2015 yılından 2018 yılına kadar %83,6 arttığı görülmektedir. 2019 yılında verilen destekler içerisinde, fark ödemesi desteği ve mazot desteği en büyük payı almaktadır. 2016 yılında toprak analizi desteği verilmemiş olup, 2017, 2018 ve 2019 yıllarında toprak analizi desteği olarak asgari 50 dekar ve üzeri tarım arazilerinde, her 50 dekar araziye kadar analiz başına yetkili toprak analiz Laboratuvarlarına 40 lira destek verilmiştir.

Yıllar	Verilen Destek (TL/kg)					
	Fark Ödemesi	Toprak Analizi	Sertifikalı Tohum	Gübre	Mazot	Toplam
2015	0,050	0,009	0,030	0,023	0,017	0,128
2016	0,05	-	0,035	0,045		0,130
2017	0,050	0,003	0,029	0,014	0,044	0,140
2018	0,050	0,003	0,032	0,015	0,056	0,156
2019*	0,100	0,003	0,032	0,030	0,071	0,235

Kaynak: TOB verileri ile TEPGE hesaplamaları *2019 yılı destek hesaplamalarında 2018 yılı arpa verimi kullanılmıştır.

	2015	2016	2017	2018	2019
Arpa Fiyatı (TL/kg)	0,64	0,69	0,79	0,86	1,07
Arpa Fiyatı + Destek (TL/kg)	0,77	0,82	0,93	1,02	1,31
Gübre Fiyatı (TL/kg) (DAP)	1,82	1,47	1,54	2,38	2,65
Mazot Fiyatı (TL/lt)	3,85	3,85	4,69	5,78	6,43
Tohumluk Fiyatı (TL/kg)	1,30	1,30	1,47	1,58	1,85
1 kg arpa ile alınabilecek girdi miktarı (kg)					
Arpa/Gübre	0,35	0,47	0,51	0,36	0,40
Arpa+ destek/Gübre	0,42	0,56	0,60	0,43	0,49
Arpa/Mazot (lt)	0,17	0,18	0,17	0,15	0,17
Arpa+ destek/Mazot (lt)	0,20	0,21	0,20	0,18	0,20
Arpa/Tohum	0,49	0,53	0,54	0,54	0,58
Arpa + destek/Tohum	0,59	0,63	0,63	0,64	0,71

Kaynak: BÜGEM, TÜİK, TEPGE

Arpa Girdi Pariteleri

2019 yılında 2018 yılına göre 1 kg arpa ile alınabilen gübre, mazot ve tohum miktarlarında artış olmuştur. 2019 yılında 1 kg arpa ile 0,40 kg gübre alınabilirken, arpa ya verilen desteklerle birlikte bu miktar 0,49 kg'a çıkmaktadır. Aynı yılda 1 kg arpa ile 0,17 lt mazot alınabilirken desteklerle birlikte 0,20 lt mazot alınabilmektedir. Yine aynı yılda 1 kg arpa ile 0,58 kg tohum alınabilirken, desteklerle birlikte 0,71 kg tohum alınabilmektedir.

GENEL DEĞERLENDİRME

USDA verilerine göre, başta Çin olmak üzere Suudi Arabistan, Rusya, Avrupa Birliği, Kanada ve Ukrayna'nın arpa kullanımındaki azalışın etkisiyle 2018/19 dünya arpa tüketiminin %4,6 azalışla 140 milyon ton civarında olduğu tahmin edilmektedir. Aynı sezonda dünya arpa tüketiminde en büyük payın üretimde olduğu gibi Avrupa Birliği ülkelerine ait olduğu görülmektedir. AB ülkelerinin dünya arpa üretimindeki toplam payları % 40, tüketimdeki payları %37'dir. Üretim ve tüketim açısından en önemli ikinci ülke ise Rusya'dır. Dünyada arpa ithal eden en önemli ülkeler, Suudi Arabistan Çin ve İran'dır. Söz konusu bu ülkeler dünya ithalatının %63'ünü karşılamaktadırlar. Dünyanın en büyük arpa ihracatçısı ülkeleri olan AB, Rusya ve Avustralya dünya ihracatının % 55'ini gerçekleştirmektedirler. 2018/19 dönemi dünya arpa kapanış stoklarının büyük ölçüde majör ihracatçı ülkelerde üretim düşüşüne bağlı olarak stokların erimesi sonucunda son 6 yılın en düşük seviyesine inerek 18 milyon tona gerilediği tahmin edilmektedir.

Türkiye arpa yeterlilik derecesi 2016/17 piyasa yılında %89,2, 2017/18 piyasa yılında ise %90,2 olarak gerçekleşmiştir. Arpa ithalat miktarı; üretime, yurt içi kullanım miktarına ve gelişen yem sanayinin ham madde ihtiyacını karşılamasına bağlı olarak yıllar itibariyle değişiklik göstermektedir. TÜİK verilerine göre 2016 yılında 40 bin ton olan ithalat, 2017 yılında 384 bin tona, 2018 yılında 656 bin tona yükselmiştir. 2019 yılı Ocak-Kasım ayında ise 409 bin ton arpa ithalatı yapılmıştır. 2019 yılında en fazla arpa ithalatı yapılan ülke Ukrayna'dır. İhracat ise 2016 yılında 6 bin ton, 2017 yılında 9 bin ton, 2018 yılında 16 bin ton olarak gerçekleşmiştir.

2019 yılı Ocak- Kasım ayında ise 11 bin ton arpa ihracatı gerçekleştirilmiş olup, en fazla ihracat yapılan ülke Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti olmuştur.

Toprak Mahsulleri Ofisi (TMO) arpa piyasalarında etkin rol oynamakta, piyasaları düzenlemek amacıyla çeşitli politikalar yürütmektedir.

Lisanslı depoculuğun geliştirilmesi ve yaygınlaştırılması da arz talep dengesi ile fiyat istikrarının sağlanabilmesi için önem arz etmektedir. Ürünlerini lisanslı depoya bırakan üreticiler hasadın yapıldığı, fiyatların düşük olduğu dönemde satış yapmak zorunda kalmayacaklardır. Elektronik Ürün Senedi (ELÜS) vasıtasıyla ürünlerini fiyatların yüksek olduğu dönemde satabilecektir.

Türkiye'de arpa üretimi çoğunlukla kuru şartlarda yapıldığı için verim düşüktür. Türkiye koşullarında kalitesi yüksek hem yemlik hem de maltlık arpa için öncelikli olarak yapılacak iş ürünün fiziksel kalitesini yükseltmekten geçmektedir. Tarım sektöründe verimin artmasında ve üretim maliyetinin düşürülmesinde sertifikalı tohumluk en temel ve en önemli girdidir (2).

Yararlanılan Kaynaklar

- 1/ Anonim, 2019. Ulusal Hububat Konseyi, 2018/19 Ülkesel Buğday Gelişimi Ve Rekolte Tahmini Raporu,
- 2/ İlgin, A., Uçar H., Toruk İ., Oğul A., Tekcan K., 2016. Hububat Çalışma Grubu, Türkiye Hububat Sektörü Mevcut Durum, Sorunlar ve Çözüm Önerileri.

TARIMSAL EKONOMİ VE POLİTİKA GELİŞTİRME ENSTİTÜSÜ (TEPGE)

Enstitümüz tarım, gıda, çevre ve kırsal kalkınma konularında ekonomik araştırmalar yaparak ve/veya yaptırarak başta Tarım ve Orman Bakanlığı olmak üzere, kamu ve özel sektörde karar alıcı birimleri bilgilendirmeyi, böylece araştırma sonuçlarına dayalı politikalarla/kararlarla ülke tarımının gelişimine katkıda bulunmayı amaçlamaktadır. Bilgi çağının gereklerini yerine getirebilen, konusunda üzerine düşen görevleri yapmaya yetkin ve güçlü bir kurumsal yapıya ulaşmayı hedeflemektedir.

<https://arastirma.tarimorman.gov.tr/tepge>

Bilgi için: Fatmagül CANİK, fatmagul.canik@tarimorman.gov.tr, +90 312 2875833/126